

فەرھەنگی باخەلی

گەشاوەز

« فارسی – ھورامی »

گلێزەوێه کەرڤەهێ و ئەرەنیهو: کوورش ئەمینی

دەربارەو ئى فەرھەنگە باخەلىيەو

فيان و وەشەسىاوى ھەر كەسىوى پەى زوان و
فەرھەنگو وىش، ديارديوى سرووستى و
رەوتىوى ئەوئەبريان كە بە دريژايى تەمەنو
ھەر تاكيوى دلى كۆمەلگايەنە وەش بيەن و
پيسە عەشق بە خاك و وەلاتى فاكتيوى
دەروونين و لايەنىوتەرەو تەمام ئەژناسيا و
روالەتىوتەرەنە تەماوى و ئەژناسيان. لاو

ئىمەيچەو؛

پيسه كه سايه تيبوي يوته ر فام (دگر انديش) ي
عه شق به فرههنگ، ئه ده بيات و زواني
هه ورامى پيسنه ميراسيوي به شهري جه يهك
لاوه و لايوته ره وه هه ول، ته قالا و
ويمارنه ي پهي گه شه و زواني ئه ذايي، پاو
چارنامه و جه هاني حقوقو به شهري، پاسنه ش
كه رد كه پهي ئه وه ژو و ژناو سكه لوو ئارگا و
زواني هه ورامى پادهم ده منمي و هه ناسه
برمي تا فرههنگيوي گولاله ي باخه لي
بنيه يميره چا و اچه و كه ليما كه به ئاماي
شه پولو جه هانگيري گردوو زوانه كاشا
گيرته نه ره. ئيسه چي رانه، ئه گه ر

سەرگنمى زوانە كە ما بەردەنشەو و تا ئاستىو
هەر چن فرەكەم، بەلام تنگىو و دەس كەرۆ
گەشە و ڤوو بە سەرلوای و ئە گەريچ
سەرنەگنمى و بە جۆريو نەياومى و ئاستە
كە وىما گەرەكەم بىەن؛ ئىمە پەژاريم
نەوجارەينى، موباريزەما كەردەن. پەى حەقوو
وىما گزىهينمى و ئازايەتيمە نەرمانان و
ئە گەريچ بە هەلە بلمى يا لواييمى، پيسە
فارس ماچۆ: ئىملای نەنويسايەنە كە هەلەش
نيا!! و زمينوا پەى جاريوتەرى. ئينە پروسىوا
كە بە ئىمە نەك سەرلوای و بەرتەرى، كە
هۆقيهت و كىبىهەى مەدۆ. پى بۆنەو و ياگۆ وىما

دلی کۆمه لگاینه میوزمیوه و حقۆقی
فه رههنگی ویما جه راو کیبیه و زوانیماوه
دیاری که رمی.

گه وره ته رین قازانج و سه رپۆیه و ئاواتوو ئی
گلیر گایه، گۆرم و هانیوه نه جه ریکایی
«واچه» وهشکه رده ی و وه راو در نیه ی ئا واچه
و کله لیمه که دلی زوانی هه ورامییه نه
نه بیینی. په ی یاوای پی یاو گه یه:

- (۱) تا وا یاگی پنه ما کریابۆ، ههولما دان ئا
واچه یام دهسه واچیی که منریاره تاق سیلابی
یام لانی کهم، که متهرین هیجاشا بۆ.
- (۲) وهشتراش و وهشدهنگه بۆ؛ به جوریو که
نهرم و نیان گو کریۆ و بهی سهروو زوانی.
- (۳) ریخه یام کۆله که عهسلیو واچه کی،
ههورامی رهسهن بۆ.

٤) به دوی یه ری پړسکه و اچی (جمله) تاقی
کریووه و تا و یا گئی گیلای بیمی، و هراوهرش
دلئی زوانی هـــــــــــــــــه و رامییه نه نه بیه بو.
ته نگووچه له می گه وری، گیر و گرفتئی فری
و ته نگه لان و وهرپه نگئی یه کسه رابینئی و هروو
راینه بینئی و ههنئی. جه عه سلپچه نه و اچی
ئه ره نیای و اچیوی و یمانئی و هراوهر به و اچیوی
له یدی جه زوانیوی له یده ته ره نه هه رمانیوه
ئه گهر نه کریا که فره سه خسته نه و فره و

ياگانە، ھەرمانۆ كانوونىۋى زانستى
ئاكادىمى و بە بەشدارى ھۆردەستانىۋو جە
گىردۆۋ بوارە زانستىيەكا، پىسە شىمى، فىزىك،
فەرھەنگ، زانستە كۆمەلايەتتەكا،
كامپيۇتر و ...يا. بەلام خۆ ئىسە ئا دەسەلاتە
نيا لاو ئىمەو و مەزانمى كە ئايا مەينەر
(ئايەندە) ئىۋى فەرخۇندەنە، مەى وەرەوہ يام نا.
ھەلبەت ئىژاۋ واتەيا كە واچىۋ: ئىنە وىروو
ئىسەيە نەببەن، بەلكووم ماۋەيۋى فرە بى، بە

ئاوات بېنى واپنامىو جھه واپه
پورفيرىكانسه كاو خه رمانوو زانسته
كومه لايه تيه كا، زانسته تازه كى هه وزه و
فه رهنگ و نه ده بيات و .. و كو كه روه وه و
وزووش و هروو ده سووئا دوس و نازيز و قه لم
به ده سا كه چى لاپلاينه منويسانى و به
جوړيو گردوو نا وه شه سياوا كه بړيو جه دلّه
چر كه كاشا زوانى نه داىي و گه شه دايشا.

مشيؤم ئينه يچه و اچوو: بريؤ جارا دلي شهو
وياري و ميمنيه كانه فره و اچه
ره سهن و بنه رتهيه كاما ده موو پيره ژهن و پيره
پياكاوه نه ژنه ويهن، به لام سه د جار به داخه وه
بيهاز لاشانه ويه رديني و ئيژانه ما نه زانه يني
و ئيسه ده سما مه گنا و نه پياوه ويرما. ئيمه
مزانمي، ئي و اچه نامه گردوو لايه نه كاش په ر
نه كه رده نه وه و كه له به ري گه وري و فريش
چنه ني، به لام لاي كه مه وه تاوا ياگي

تاوابووما ههولما دان تا ئاستیوی فره ههروولی
دلی هالیگا و نویسه ی ئه ده بیاتی و تا ئه ندازیو
زانسته کومه لایه تیه کا په ری که رمیوه.

گیچه لی عه سلیه یا گیوه نه بی که فره و
که لیما، وچه و ده سه و اچا که هورچ نیینی
په ی و هراوهر نیه ی؛ عه ره بی بیینی و جه زوانی
فارسییه نه یاا حهر پاسنه گو کریینی و
هه رمانه شا پنه کریی یام به که میو فاریای

وہراوہرشا وەش کریسابی، بەلام واچە
عەرەبییە کہ یاگی کہوتەبی و فرەو یاگانە
فارسیە کہ یچش بی. ئەچی وەختانە مشیە یام
پە ی هەردوی وەراوہریو نریە یارە کہ ئینە یچە
حەر فرە فرە هەرمانە کئی سەختە کہ ریوہ.
پیسە «خاور» ی فارسی و «شرق» ی عەرەبی
کہ فارسییە نە هەردوی باوینی و بە مانا
«وہرہۆرز» یە نی. یامکە تی «استرس» و
«اضطراب» کہ بە کہمیو فاریای ئەپی مانا

مهيا: دلّه چرکه، دلّه راوکی، ورکه، خۆرپه،
دلّه خۆرپیی و ... تازه ئەر پيسنه بۆ؛ به
که میو وردّهوه بیهی بهرگنۆ پهیما ئی رهوته
جه ههرمانهه چ سهرشیویایوو وهش کهرۆ.
گرفتیتۆتهر که چی بارهوه بی، مانا و ئا و اتا
بی جه عه ره بییه نه فرهتهر سهروو بابوو
(استفعال) یهوه بیئی و ههئی و فرهو ئانیشا
ئیسه یچه هه ر پا فۆرم و شیوه دلی

فارسیچهنه باوینی. پیسه: استخراج،

استمرار، استنکاف، استرداد، استمداد و ...

ئی و اچه نامه پی تەشک و رواله ته و پی

دلیگره وه گاهه ز تا ئی سات و وهخته پهی

زوانی هه ورامی یه که م بو، به لام به دنیایه وه

ئاخرینشا نیا و جه یه ک لاوه و اچنامی

گر دینگیر و جه لایوته ره وه و اچنامی

تایبه تیتته ری به دهسی پرتین و ئاوهزی

گه شاوهو جوانی هه ورامی خالات کریانی
بازاروو کتیبی. جه ئاخریچه وه پیسه باوه ریوی
بنجداری ئه پیسه ماچوو: نویسه ی و ئه وه وانای
به زوانوو ویمما، هه ستوو وه لات پاریزی
ژلیونوو و خزمهت و هه رمانکه رده ی به
زوانی بیگانه، له یده پریسی و سه رشوری فیر
که رو.

به لّام چي گه شاولهز:

ئاوهز يانيو عاقل و فام. ئاوهزيه يانيو فام
كه رده ي، نه نه ياقه ي. مه ئاوهزيوش يانيو
فامش مه كه رو، مه ياقوشه نه. به ئاوهز يانيو
عاقل، به فام. ئاوهزدار و ئاوهزمه ند يانيو
عاقل، به فام. گه شاولهز يانيو گه ش ئاوهز،
كه سيو كه ئاوهزي روشن و گه شاولهش هه ن،

رۆشنویر. پەي ئاخريں واتەيچ پيسە دۆکتۆر
«مۆعين»ى واتەنش: ئينه كاريوا كه تاوانما،
بەلام ئانە نيا كه گەرەكما بيهن.

ئەوپەرۆو سپاس، دەسوەشى و پنه زانای پەي
ئازيز و وەشەسيان هۆردەستى پايە بەرز،
پالپشتوو هەرەقەتینوو زوانى هۆرامى كاكە
مۆحەممەد مستەفازادە، داريوش رەحمانى،
عۆدلا حەبیبى كه پيسنە ويراستاریوى

ئامەيۈە ۋاچەكارە ۋ ھەلەكەشە گەرتە، ۋاچە
فەرەتەرىشە ۋستە سەرۋو ئى خەرمانىە ۋ جە
رەنمۋونەشە بېبەش نەبەينمە ۋ ئەگەر ياردە
ۋ ھانۆ ئادەشە نەبەبەيا؛ ئى ھەرمانى
سەرنەگنە.

خەرىپاسنە بە تەبەت:

ھۆردەست كاكە ئۆمەد خەبەبە كە بېجگەم ئا
ئەرك ۋ زەخمەتە سەرۋە ۋاچە، ئەركوۋ تەپ

و نویستهی و ئەوەپازنای فەرھەنگە کە بیچ
سەر و شانەیشە و بەیەن. قەڵەم تا گریکار و
ئاوەزتا گەشاوە بۆ.

کوورش ئەمینی نۆتشی

Institut Kurde de Paris

Institut Kurde de Paris

آب بها: زهړئاو، ئیژاو

آب پاشن: ئاوپژگن

آبان: گه لاخه زان

آبزی: ئاوژیو

آبستن: له مه پهړ، له مپهړ

آت و اشغال: شه خه لومه خه ل

آتش فشان: بوولله کان، گرکان، ئهیره کان

آتش نشان: ئایر کوشنه ر، ئهیر کوشنه ر

آدرس : نیشان، نیشانه، نامونیشان

آدم برفی: قهقهه پیا، وهیوله قهرفینی، پیاله قهرفینه

آدم کش: پیاکۆش

آذر: کهله ههرز

آذر سنج: گرپیم

آذوقه: وهرکۆ، واردمه نی

آذین: ئارایش، رازنای

آرام: ئه هوهن

آرامگاه: گۆلکۆ، گلکۆ، زیاره تلان

آرایش: ئارایش، رازنای

آرایشگر: رازنەر، سەرتاش، دەلاك

آرم: نیشانی، خالە

آرمان: ئارەزوو، ھۆمید، ئاوات، ھیوا

آرمانشەر: ئاواتشار، ئاواتەشار

آزاد: ئازاد، سەربەست، بەرەلا

آزادگان: وەربیی، بەرەللە

آزادی: سەربەستی، ئازادی

آزمایش: تاقیەوہ کەرڤە، زمە، زمە

آزمایشگاه: تاقیگا

آستان: بارگا، بارەگا

آسیب دیدە: زەرەر دیە، زەرەر کەوتە

آسیب شناسی: خەسارژناسی، پەرگشناسی

آسیب: پەرگ، خەسار

آشفتگی: دژییایی، شیویایی، پەشوکیایی

آشفتە: دژیا، شیویا، پەشوکیا

آشوب طلب: ئاژاوەچی، ئاژاولەواز، ئاژاوەگەر

آشوب: ئاژاولی

آشوبگر: ئاژاوچی، ئاژاولەواز، ئاژاوەگەر

آغاز: بنەرا

آغازگر: دەسپنەکەر، گیسنەر

آفریده: وهشکریا، سازیا

آفرینش: ئه‌نه ئارده‌ی، وهشکه‌رده‌ی

آلومینیم: رۆح، رۆحینه، فافۆن

آلونک: که‌پره، هه‌رزله

آلیاژ: هامجۆش

آماده: ونار، ئه‌وه‌پپچیا

آموزش: فی‌ربه‌ی، فی‌رکه‌رده‌ی، فی‌رکاری،

مسای

آموزشگاه: فی‌رگا، مسایگا

آموزگار: فیرکار، فیرکه‌ر

آنارشیسیم: ئازاوه‌گه‌ر، ئازاوله‌چی

آهن آلات: ئاسنه‌مه‌نی، ئاسنو‌چیو

آهن: ئاسن

آیین: ریواز

ائتلاف: پیوه‌ری، یه‌کبه‌ستی

ابتدا: بنه‌را

ابتدال: پیسی‌گه‌ری

ابتکار: نوئاری، تازه‌ئاری، تازه‌ئارده‌ی

ابتلا: تووش‌بی‌ه‌ی، تووش‌ئامه‌ی

ابدی: بیبیر، هه‌میشه‌یی، ئه‌وه‌نه‌بریا،
هه‌تاهه‌تایی، هه‌ر‌بیه

ابر‌قدرت: زلهیز

ابزار: که‌ره‌سه، که‌ره‌سته، ده‌ستینه

ابلاغ: ئه‌نه‌یاوئای، گرد‌یاون

ابله: نه‌فام، نه‌زان، گیل

اتحاد: یو‌گی‌رت‌ه‌ی، یو‌گی‌ری، یه‌که‌سته‌ی،
یه‌کیه‌تی، پی‌وه‌ره‌ی

اتحادیه: یه‌کیه‌تی، یه‌که‌سته

اتفاق: هو‌ر‌که‌وت، هو‌رت‌ه‌ق

اتفاقاً: به هۆرکهوت، تۆمهس، تۆمهز

اتفاقی: هۆرکهوتانه، هۆرتەقی

اتوماتیک: ویرابهەر، ویکار

اتهام: بوختان، بوختانی

اثاثیه: کهل وپهل

اثبات: سهله منای

اثر: شۆنه ما

اثر: شۆنه ما، شۆنه مهی

اجبار: ناچار، زۆرهمل، به زۆری

اجتماع: پپوهرگا، کۆمه لگا، کۆما

اجتماعی: پیوهرین

اجتناب ناپذیر: حه‌تمی

اجزاء: پارچه‌کی

احتضار: گیانکه‌نشت، گیاندای

احتیاج: ئه‌وه‌جه، پنه‌واز

احتیاط: پاریز

احساس: هه‌ست که‌رڊه‌ی

احساساتی: هه‌ست ناسکی، دل‌ناسکی

احضار کردن: چریه‌ی، قاو که‌رڊه‌ی

احضار: وازته‌ی، واسته‌ی

احضاریه: وازنامه

احمق: گهوج، لاژگ، بیئاوهز

احیا: نهوهژیوای

اختراع: هه نه ئاردهی، نه نه ئاردهی

اختلاف: جیاوازی، جیاسه‌ری

اختناق: تاسنای، پرووکتای

اخیراً: چی دماوه

ادات تشبیه: شیهه

اداره: راو به‌ردهی

ادعا: هه له شی

ارازل و اوباش: لات و ئەلوات

اربەین: چلی

ارتباط: پیوهنی، پیوهزی

ارتباطات: پیوهنیی، پیوهزیی

ارتجاع: دماره‌لوای، کۆنپاریزی، کۆنه‌پریسی

ارتعاش: له‌ره، له‌رزه، له‌زه

ارتفاع: به‌رزی، به‌رزایی

ارتقا دادن: سه‌ر وه‌زنای، هۆر وه‌زنای

ارتقا: سه‌رلوای، سه‌رلوا، لواسه‌ری

اردیبهشت: سه‌وزده‌مانگ، پاژده‌رژ، سه‌وزده
وه‌هاره

ارزش: ئیژا، ئیژانه، نرخ، ئیژه‌ی، ئیژای

ارزشیابی: هۆرسه‌نگنای، ئیژانه‌وکیژانه

ارزیابی: هۆرسه‌نگنای، ئیژانه‌وکیژانه

ارفاق: ئاسانگیرته‌ی

از قضا: تۆمه‌س، تۆمه‌ز

از هم پاشیدگی: جه‌یۆ پژگیای، هۆرشنیای

ازدحام: جه‌نجال، قه‌ره‌بالخ

ازلی: هه‌میشه‌یی، هه‌ر بیه، ئه‌وه‌نه‌بریا

استاد: هۆردهست، سهردهست، ئوسا

استبداد: ویسالاری، ملهۆپری

استتار: ئەوهشاریهی، ئەوهشارتهی، شاریهی

استثنا: جیا جه گرد

استثنایی: جیا جه گردی

استحکام: پتهوی، هیقمی

استخدام: ئەره مه رزنای، کارگیرتهی

استخراج: بهرئاردهی

استدعا: داوا که ردهی

استدلال: به لگه دای، به لگه ئاردهی

استراحت: ورینی، ئه وه سیای

استرس: دلّه چرکئی، ورکه

استشهاد: شهیده وه ئاردهی، شهیدوازی

استعاره: بارمته

استعداد: بههره

استعمال: کارگیرتهی، کار بهردهی

استفاده: سوود گیرتهی

استفعا: دهس هۆرگیرتهی، دهس کیشتهی

استفهام: فامواز، فام وازی، فام واستهی

استقامت: ئه ره مدرای، ویگیرتهی

استقبال: پيشوازی، پيوه

استقرار: هوردای، ياگه گيری، نهره مه رزیای،
مه رزیایره

استقلال: وپایی

استمرار: به رده وامی، دريژ به ری، دريژ ده ری،
هه يتا هه يتایی

استوار: پتهو، رپک و مدر

استیلا: زالی

اسطوره: نمونه، ئوستووره

اسفند: سیاوکام، دارئاوسان

اسلاف: وهلینیی

اسیدی: ترشۆله

اشتها: مهیل

اشخاص: کهسی، کهسهکی

اشکوب: نوھۆم

اشکوبه: نوھۆم

اصالت وجود: رهسهن بیهی

اصطلاح: دهسهواچه، دهسهواژه، دهسهواته

اصل: پهسهن

اصلاح طلب: ریکواز، ساقواز

اصلاح: ساقه‌وه که‌رڊه‌ی، رپکه‌وه که‌رڊه‌ی

اصلی: رپخی، بنه‌ره‌تی

اصیل: ره‌سه‌ن

اضطراب: دلّه‌راوه‌کی، ورکه، دلّه‌چرکه

اضطرار: کتوو‌پری، ناچار

اضطراری: کتوو‌پری، ناچاری

اطاق: دیم، چه‌م، هوڊه، چوهر

اطلاع: ئه‌نه‌یاوای

اطلاعات: زانیاری

اطلس: نه‌خشه

اطمینان: دلنیایی

اظهار: دیاری، بهردای، درکنهی، دای بهر

اعتبار نامه: ئیژنامه، ئیژاننامه

اعتبار: ئیژانه

اعتدال: میانه، بهینی

اعتراض: وینیشاندای

اعتراف: پنه ئامی، ئامای پنه

اعتصاب غذا: چاشت نهواردهی، وهرگیری

کهردهی جه واردهی

اعتقاد: باوهر

اعتماد متقابل: هم‌باوهری، یو‌باوهری

اعتماد: متمان، متمانه، په‌رمای

اعتماد به نفس: وی‌باوهری، په‌رمای ویره،
په‌رمای به وی

اعتنا: گوشدارای

اعتیاد: گیرۆډه‌یی، پاپینیه‌ی

اعدام: سی‌داره، قه‌ناره

اعزام: کیاسه‌ی

اعزامی: کیانیا

اعلامیه: جار‌نامه، بزانه‌نامه، ده‌نگنامه

اعلان: جار، بانگه‌واز

اغتشاش: ئاژاولی

افاده: فیز، لووتزلی، لووت به‌رزی

افت: ئه‌ره‌گه‌وته‌ی، مریای

افتتاح: که‌رڤه‌وه‌ی، ئه‌وه‌که‌رڤه‌ی، واز که‌رڤه‌ی

افتضاح: قیزشیون، قیزه‌ون

افزار: واله

افسرده: په‌شیو، خه‌موک، خه‌مین، ژاکیا،
زگار

افسوس: حه‌یف، داخه، داخه‌م مه‌شو

افشا کردن: قاو دای

افق: ئاسۆ

افقی: لاپلای، رپکایی، روهوهپراسه‌ی

افول: نا‌دی‌یار بی‌یه‌ی، ئه‌وه‌داریه‌ی

اقامت: ئه‌ره‌نیشته‌ی، نیشته‌ی

اقبال: به‌خت، ئامه‌ی، ئارژده‌ی

اقرار: درکنه‌ی، پنه‌ئامه‌ی، به‌روسه‌ی

اقصى نقاط جهان: سه‌رانسه‌روو دنیه‌ی

اقلیت: که‌مامه، که‌مینه

اقلیم: دوورکه‌ش، هه‌ریم

اكتشاف: ئەو ھۆستەى

اكثريت: فەرامە، فرەينە

اكراه: نەواستەى، لاكەردەى، لووت ھۆركەردەى

التماس: لالە

امّا: بەلام، وھلیم، وھلیمكەتى

امتداد: لاپلاى، رېكەزا، دريژايى

امتناع: دوور گيژتەى، لاگيژتەى

امتياز: پوان، ئىمتياز

امر: فەرمان، دەسوور

امريە: دەسوورنامە

امضاء: مۆرخەت، ئىمزا

امنىت: ئاسايىش

اميد: ھۆمىد، ئاوات

انبساط: ماساي، وا كەردەي

انبوه: گرۆمە، فرە، خەيليو

انتخاب: ھۆرچنيەي، ھۆرچنياي

انتخابات: ھۆرچنيەي

انتزاعى: زهينى، ويرى

انتشارات: فەلاوگە

انتظار: چەمەرايى

انتقام: تۆلە، حەقەوہ کەردەى

انجماد: گرسای

انجمن: هەنجۆمەن، مەرى، گلیرگا

انحراف: لادای، لارلوای، وارپای

انحصارگرایی: تەنگەلاوازی، تاق چەمى

اندام: پەل، ئەندام، لا

اندیشمند: ویرمەن، ویردار، فامیا

انرژی: وزە، تینى، هازى

انسجام: هەماهەنگى، یۆرەنگى، یۆگىرى

انسداد: گىریای، بینىای

انصراف: لادای، بهرئامه‌ی، جیاوه بیه‌ی

انضباط: ریڭ کاری، ده‌قکاری

انعطاف: نهرموازی، نهرمی، نهرمای، نهرمین

انقباض: قوروجیای، قوپیای، دلیرهلوای،
سیسیای

انقراض: بنه‌بر بیه‌ی، ریڭه‌که‌ن، ریشه‌که‌ن

انگیزش: بو‌قنهر، هو‌رزینه

انگیزه: هو‌رزینه

اوج: پوپه، پوپ، سه‌رکه‌ل

اوقاف: نه‌زرا، نه‌زرین

اولویت: یه که مینی، یوه مینی

اهانت آمیز: هه تکاوی، سووکی، ئەتکی

اهانت: سووکایه تی، هه تک

اهرم: نوئیل

اهلی: لینی

اهمال: که مته رخه می، که م کاری، که م خه می

اهمیت: تانپه پری

ایاب و ذهاب: ئامه شو

ایجاب: گۆنجیای

ایجاد: ئەنه ئاردهی

ایجاز: کۆرت

ایدهآل: ئاواتواز، حەز پنه کریا

ایست: مدره، مدره ی

ایستادگی: مدرایی، ئه ره مدرای

ایستادن: مدرایی، ئه ره مدرای

ایستگاه: مدرانگا، مدرگا

ایندکس: نه مایه، ئه رمانه

ایوان: هه یوان، بانجیلّه

ایهام: گۆمان، شکه

با عجله و ناگهانی: هاله درآ، کتووپر

با احساس: ههستیار، دڵناسك، بهسۆز

باتلاق: زهل، زهلكاو

باج: سه‌رانه، مالیات

باختن: بریای، دۆرنای، ئه‌ره‌نیای

بادبادك: كۆلاره، فووكه‌ره

بادبان: قابه‌ر، قابه‌ره

بادسنج: قاپیم، قاسه‌نج

بادیه نشین: ده‌وار نشین

بارو: هه‌سار، په‌رچین، بارووم

بازجویی: چنه په‌رسای

بازخواست: بازخواری، دیسانهوه په رسای،
په رسوجو

بازداشت: گيړته ی، گيريا

بازداشتگا: گيرياگا

بازده: بهر دریا، بهر ئاما

بازرس: چه میار، چه مدار، سه رکیشیاری،
شونپه رس

بازرسی: چه میاری، فشکنه ری، سه رکیشیاری

بازگشت: گیلایه وه، نه وه گیلای

بازنشسته: یانه نشین، کارکه نار

بازنگری: دیسان دیه‌ی، دیسادیه، پوره‌وه نامای

بازی: مه‌کاوی (دلی زانستوو شیمی یه‌نه)

باستانی: دیرینه، دیرۆکی، زووین

باسواد: باسه‌واڊ

باطل: چه‌وت، نادرۆس

باعث: هۆکار، وه‌رکار

بافت: پووت

باقیمانده: ئەوامه‌نه

بالاعکس: چه‌په‌وانه، پیچه‌وانه

بالانس: ریکی، هه‌مسه‌نگی

بالغ: بالځ، پنه يا وا

بالفعل: کارهه مار

بالقوه: هازهه مار

بالکن: وههه یوان، بانجیلّه

باند: دهسه، تاقم

باید: مشیۆ، مشیۆم

بایگان: تۆمارکهه، هۆرگیریار

بایگانی: تۆمارخانه، هۆرگیریانه

بحبوحه: گهه رماو گهه رم، دلپراسه، گهه رمه گهه رمی

بخور: قانگ، هه لمدای

بدشکل: بە دّ تە شک، تە شک گیلّا

بدفرجام: ئاخرشەر، عاقیبەت شەر

بدل: قەلب

بدهکار: قەرزار

بدهی: قەررز

بدیل: یا گە گیر، یا گە دار، یا گە نشین

بر مبنای: بە پاو، سەر وو بنەرەتوو

برآمدگی: قووقزی، بەرپراییی

برآورد: مەزەننە

برآیند: سەرەنجام، وەرەنجام

برائت: پاکی، بیتاوانی

براساس: به پاو، سه روو بنه ره توو

برجسته: بهر پرا، سه ریویا

برخورد: وه ریك، وه ته ق، هورته ق

برخوردار: به شبهه، هورگیر، به شدار

برخی: بریو

بردبار: به تاق، خواینه

برزگر: هیتیار

برزن: گه رهك، کولان

برطبق: به پاو

برعكس: چه په وانه، ناواز

برف روب: قه رقه روؤ

برقرار: مه رز ياره، ئه ره مه رز يا

برگ: په ر، په ل

برگه: پسوولّه

برنج: برينجه

برنده: سه ركه وته، پيروژ، بهر ده

برنز: وه رشه و

بروبوم: پليزه

بروز: بهر وسه ي، بهر كه وته ي

بزاڤ: رينگى، گلويز

بزدل: ته رسه زال، حيزه له

بزرگ: گه وره، زل

بساط: سه له مچه

بشارت: نزانى، مزانى

بطور كلى: گرډه وه

بعد: پاش، شون، دما

بُعد: ديم

بعضى: بريو

بعلاوه: سه ره راو، چنى ئانه يه، سه رو ئانه يچه وه

بغرنج: شله ژاو

بغض: قین، پرمه

بقا: مه نایی، مانایی، بیهی

بکارت: کناچلهیی

بلند پرواز: بهرزه په پ، بهرزه فه پ

بلوا: ئاژاولی

بنا براین: ئینجا، که پاسنه ن

بودار: بوژه

بورس: بره و

بوف: به بوو

بوکس: مشتته کۆلانی

بولتن: راپۆرتنامه

بومی: ویمانه، بوومی

بویژه: به تاییهت

به اتفاق: هامرپاو، پیوهره

به این ترتیب: پی جوړه

به تدریج: که مکهم

به زعم: قهیناو، به په یلواو، به باوهروو

به عبارتی دیگر: به واتییوتهر

به همین خاطر: پی بۆنهوه

بهار خواب: کوومانج، وههار وهرم

بهانه: بههانه، په‌لپ، نوونگه، په‌لپه

بهداشت: خاسپاریزی، پاکپاریزی

بهزیستی: ژیو پاک، ژیوخاسی، خاس ژیوی

بهمن: راپران، یه‌خیه‌نان، تره‌تروو ناره‌کو‌لا

بهمن: هه‌ره‌سه

بی اعتمادی: نه‌په‌رمای، نامتمانی

بی پایان: بی‌کو‌تایی، بی‌بن، بی‌ئه‌وپه‌ر

بی حد و حصر: بی‌ئه‌ندازه

بی حوصلگی: بی‌هازی

بی حوصلہ: بی لہش، بی مهیل، بیہاز

بی روح: بی گیان

بی سروتہ: بی سہرو شوں، بی بنج و بہ تانہ

بی شعور: نہ زان، نہ فام، بی دہرک

بی عیب: بی گہرڈ، بی عیب

بی مبالات: کہ متہ رحہم، بی خہم

بی نظمی: بلبہ شیو، شیویایی

بی نہایت: بی تہوپہ رین، بی پہر

بی واسطہ: بی دہسہ و ہرہ، ری کوراس

بی وفا: سفلہ، بی وہ فا

بیات: په‌زیره

بیانیه: واچنامه، بزانه‌نامه، ده‌نگنامه

بیت: به‌سته

بیچاره: بیده‌سه‌لات، هه‌ژار

بیخود: بیوی، گۆتره‌ی

بیدار: های، هه‌ی، هایا، خه‌به‌ر

بیسواد: بیسه‌واڊ

بیکران: بیقه‌راخ، بیکه‌راخ

بیگانه: له‌یڊه، غه‌ریبه

بیگاه: ناوه‌خت، ناسات، بیوه‌خت

بیمارستان: ساریژگا

بینش: هیژوو دیه‌ی به وردی، ورد دیان

بیننده: وینه‌ر

بیولوژیست: ژیوزان، ژیوناس

بیهوده: گوتره‌ی

پاتوق: ماوا

پاداش: خالات

پادزهر: ژارپر

پادگان: سه‌روازگا

پادو: وه‌رده‌س، نوکهر

پاراگراف: بهند

پارس: چه په چه پ، گه فه گه ف

پارسا: ویپاریز، پیاخاس

پاساژ: قه یسه ری، دالانه دووکان

پاسخ: داواچ، وهرام

پاکت: پاکهت، نامه دان

پالایش: په رزنای

پالایشگاه: په رزنگا

پانسمان: زامپیچی، برینیچی

پاورقی: چیڕ نویسی، وار نویسی

پایتخت: پاتهخت

پایدار: سه قامگیر، ئه ره مدرا

پخمه: گیل، گیج، حۆل

پدرخوانده: بابا پیاره

پدیده: دیارده، پیشپانه، سه مه ره

پراکنده: پزگیا

پرتگاه: پله، مای، مایگه زهن

پرچم: ئالا، بهیداخ، بهیاخ

پر خاشگر: شه راشۆ

پرستار: نه وه شوان، نه وه شیار

پرسش: پرس، پهرسی، پرسیار، داپهرس

پرسمان: پرسیار

پرش: باز

پرنده: بالدار، پهلهوهر

پرنس: شازاده

پرنسس: شازی

پرواز: پهرواز، پرایی، هۆرسه‌ی، پره‌ی

پرورش: پهروه‌رنای، وهیکه‌رډه‌ی

پروژکتور: نوور ئه فکه‌ن

پرهیز: پاریز

پز: فیز

پزشك: دۆكتۆر، تیمارکار

پژمردن: سیسیای

پس: پاش، دما

پست: سفله، گهواڊ

پسرفت: دماکه و تهی، دماره لوای

پسوند: دمانیشت، پاشگیر، دماگیر

پشتوانه: پالپشت

پشتیبان: پشتیوان، یاریده، یاردهیده،
پالپشت

پلید: پیس، چه په‌ل، قیزه‌ون، چلکن

پناهنده: په‌نابه‌ر

پند: مؤچیارى

پنهان: شاریاوه، ئه‌وه‌شاریا

په‌لو: پال، لا

پی در پی: هه‌یتا هه‌یتا

پی نوشت: دمانویس، پانویس، دمانویسیا،
پانویسیا

پیاده: پیاده، سواده

پیچ گوشتی: جه‌رفاده‌ر

پيچ : جهڙ

پيچ : قه مچ

پيرو : شونكه و ته

پيروان : شونكه و تي، پيڙي

پيروز : سه ركه و ته

پيش بند : قه ره قانله

پيش بيني : وهرويني، قه لڦيني

پيش : وهڻ

پيشتاز : قافلہ چي، سه ر قافلہ

پيش خدمت : وهردهس، نوکەر

پیشرفت: وهلکته وتهی

پیشرفته: وهلکته وته، ترۆق کهرده

پیشرفته: وهرلوا

پیشرو: وهرلوا، وهلوا

پیشگام: وهریا، وهلدار، وهلین، قافلەچی

پیشگو: وهلواچ، داله

پیشگویی: وهرواچی، وهلواچی

پیشگویی: وهرواچی، وهلواچی

پیشنهاد دهنده: وهرنیه، وهرنیار

پیشنهاد شده: وهرنیا

پیشنهاد: وەرچنیه، وەرنیا

پیشنهاد: وەرنیا، وەرنیار

پیشوند: وەلگیر، وەلنیش

پیشوند: وەلنیش، وەلگیر

پیشه: کسم، کار

پیکار: جەنگ، خەبات، گژیە

پیگیر: پەنجۆر، شۆنگیر

پیگیر: شۆنگیر

پیمان: بریار، پەیمان

پیوست: لکنای، چەسپنای

پیوسته : لکا، لکیایه

پیوسته : یه کبین

پیوند : لکنای، پیوهن

پیوند : پیوهن، پیوهزی

پیه : وهز، چه رچی چه یوانی

تئاتر : ئه رمانه، تئاتر

تاب : دلاری

تاب : تاقت

تابان : تریفه دار، ورچه دار

تابع : سه ر به

تابع: شۆنکه وته

تابوت: چۆته رم، داره ته رم، جه نازه، چۆترم

تأثر آور: دلئیشن، گراونه ر، خه مئار، پرمه ئار

تأثیر: کاریگه ری، شۆنه ما نیای

تاج: پۆپ

تاراج: تالان

تاریخ: ویه رین، مژه

تاریخدان: ویه رینزان، ویه رین نویس، ویه رین

واچ، مژه وان

تاریخنگار: ویهرینزان، ویهرین نویس، ویهرین
واچ، مژھوان

تأسیس: ئەرهمه رزناى، مه رزنايره

تاشو: ده قوهر

تأکید: سوور بیهی، سوور بیهی سهروو

تالار: جه مگا، گلیرگا

تألیف: ئەرهنیای، کو که ردهی، نویسهی

تبار: بنه چه، تخم، تخمانه

تبسم: زهرده خوه

تبعیض: جیا که ردهی، فہرق وستہی

تبهکاری: گه‌نه‌کاری، پیسکاری

تجاوز: ترازیه‌ی

تجدد خواهی: نو‌باو وازی، تازه‌وازی، نو‌وازی

تجدد: نو‌باری، تازه‌وازی، نو‌وازی

تجربه: زمنه‌ی، زمنای، زمیای

تجرد: سه‌لّتی، ته‌نیایی

تجزیه طلب: جیای واز

تجزیه: جیا که‌رڊه‌ی، هۆرشلیویه‌ی

تجلی: به‌ر که‌وته‌ی، دیاری دای

تجمل: جوانسازی، رواله‌تسازی

تجهيز: ئاماده، هۆرپيٽه‌ي

تحت الفظي: قسه به قسه

تحت لوي: چيروو ئالاو

تجر: دما گيٺه‌ي، رهپ بيه‌ي

تحرير: نويسه‌ي

تحريف: فاراي، لاداي

تحريك: هورني‌اي، جمنه‌ي، جمناي، هاند‌اي

تحريم: ياساخ، حه‌رام كه‌رڊه‌ي، به‌ر به‌سه‌ي

تحصن كردن: په‌نگ نيشته‌ي، نه‌ره‌نيشته‌ي
سياسي

تحصن: بهرہ گیری، بهرہ گیری، ٹہرنیشتہی
سیاسی

تحصن: پہنگ

تحقیق: پہیجوری، ہور و شکنہی، توہوردہی

تحلیل: شیکرد، شییہوہ کہردہی

تحلیلگر: لہیہ کدہر، شییہوہ کہر

تحمیل: سہ پنای، سہ لہ منای، برہمل

تحول: فارپہی، فارپای

تخدیر: سر کہردہی، تہوہسنای، تہوسنای

تخریب: ورنای

تخصص: تایبەت کەرڤه‌ی، تایبەتدای

تخلص: نازنام، له‌قه‌ب

تخمین: مه‌زه‌ننه

تدبیر: پ‌اکار، پ‌اوچار

تدوین: سه‌ر ئارڤه‌ی، سه‌روسته‌ی، گلیڤر کەرڤه‌ی

تراز: تراز، ته‌خت، تراژ

ترازنامه : ترازنامه

تراژدی: خه‌منامه، تراژدی

ترجمه: هۆرگیلنه‌ی، هۆرگیلنای

تردد: ئامه‌شو

ترس: پهروا، بیم، بیمی

ترسو: تهرسه زال، بیّزات

ترغیب: هاندای، پال پپوه نیای

ترفند: دام، تهله، فیل

ترقی: وهرکه وتهی، وهلکه وتهی

ترکیب: تیکه لی، تیکه لوی، نامیته

ترمینال: پایانه

ترور: سیاو کوشی

تروریست: سیاو کوش

ترویج: فه لاقه که ردهی، برهودای

التزام: مشیوم

تسخیر: ئەرە گێرتەیی، گێرتەیرە

تسلسل: هەیتا هەیتا، پەشتاوپەشت

تسلط: زالی، زال بیهی

تشبیه: شییەیی، ئهوه شییەیی

تشریح: تهنئه شکاوی

تشویق: هاندای، پال پوه نیای

تصادف: روودریا، رووداو

تصرف: ئەرە گێرتەیی، گێرتەیرە

تصفیه: پەرزناي

تصویر: وینا

تطبیق: ویگۆنجنای، گۆنجیا

تطبیقی: هه مپۆشانی، هه مپۆژنای

تظاهر: ویئەرمانای، ویئەرمانه‌ی

تظاهرات: راپه‌یمایی، وینیشاندای

تعادل: تراز داری، تراز بیه‌ی، تراز ی، ترانزی

تعادل: هامترازی، هه‌مترازی

تعاون: هه‌مکاری، یاردۆ ده‌ی، یاردۆه‌ی

تعجب: سه‌رسامی، سه‌ر سه‌رمه‌نه‌ی، ده‌مه‌قی

تعرض: ده‌سدیریژی

تعصب: دمار وشکی، دمار گرژی

تعقیب: شوڻ که وتهی

تعلق خاطر: هه مبینای، ویرینیای

تعویض: فارای

تعهدنامه: پهیمان نامه

تغییر: فاریای

تفاوت: جیاوازی

تفرّج: گیّلاّی، سهیران

تفرجگاه: گیّلاّیگا، سهیرانگا

تفسیر: دیماشکرا، دیمدیار

تقاضا: دواکاری

تقدیر: جارہ، وەرئامہ

تقلب: گه پڙی، گه ژئی، گه پ که ردهی

تقلید: لاسایی، یه نگی

تقویم دار: جموور

تقویم: روژمار، سالژمار، سالنامه

تلاش: هه وڵدای، هه وڵدان، ته قه لا

تلفیق: تیکه ل که ردهی

تلویحاً: سه ربینیا، سه ر به سه

التماس: لاله

تماس: ونه ساوهی، ونه ساوای

تمایل: حهز، مهیل

تمثال: پهیکه ره، ته ندیس

تمدن: ژیار، شارستانیته

تمرد: مل نه دای

تمرکز: سه رمدرای

تمنا: تکا، لاله

تندرست: لهش ساق، ساق، بیپرگ

تنظیم: ریك و سهی، ریك که ردهی

تنظیم (تنها برای ساعت): میقات

تنگ نظر: وەرچەم تەنگ، وەرچەم تەنگ

تواتر: دەماو دەم

تواضع: وینامنه‌ی، وینزمی، دلنزمی

توافق: رێک که‌وته‌ی

توالی: هه‌یتا هه‌یتا

توان: تین، وزه، توانا

توان: هه‌یز، توانا، قوهرت

توانا: به‌هه‌یز، ده‌سه‌لاتدار

توجه: سه‌ره‌نج، دیه‌ی ورد، دیورد

توجیه: به لگه دار که رده ی، سه له منه ی،
سه له منای

تو خالی: دلی هالی، قرۆل، هه رۆل، پووچ

توده: کۆمالی، خه لکی

توده: کۆمه ل، کۆمالی، کۆما

توسعه یایداری: په ره دای سه قامگیر، گه شه ی
سه قامگیر

توسعه: په ره دای، وه لا که رده ی

توضیح: شیییه وه که رده ی

توفان: فاهۆرمه، فاگرژه

تولد: زای، پیدای بیهی، جه ئەڢا بیهی

توهین: ئەتک، سووک کەرڢهی

التهاب: ماسه‌ی، ماسای، هه‌و کەرڢه‌ی

تهاجم: هه‌وکه، هۆرمه، هۆرووم

تهاجم: هه‌یرش، په‌لامار، هرووم، هه‌لمه‌تدای

تهدید: هه‌ره‌شه، هه‌ره‌شی

تهییج: هاندای، هۆرزنای، جمنه‌ی، جمنای

التيام: سره‌وای، وه‌شه‌وه بیهی

تیر: کۆپر

تیمارستان: شیتخانه، نه‌وه‌شیانه

ثابت: پتەو، چەسپىيا، مدرا، سەقامگىر،
ياگە گىر

ثانىە: چركە

ثبات: پتەوى، چەسپىيىي، سەقامگىرى

ثبت: نويسەي، تۆمار كەردەي

ثلت: سىيەك، سىيەك

جاذبە: لاکىشى، كىشتەي

جاسوس: جاسووس، چەمدز، سىخۆر

جاسوسى: جاسووسى، چەمدزى، سىخۆرى

جامد: سەختۆك، سەختۆكى

جامدات: وشکه مه‌نی

جامع: گردگیر، پیوه‌ره

جامعه: کومه‌ل، کومه‌لگا

جانب: لایه‌ن، لا

جانبداری: لاگیری، لایه‌نگیری، هه‌واداری

جاندار: گیاندار

جانشین: یا‌گه‌گیر، یا‌گه‌دار، یا‌گه‌نشین

جانور: گیانه‌وه‌ر

جاه طلب: به‌رزه‌په‌ر، به‌رزه‌ه‌واز

جاه طلبی: فہروازی، فہردوسی

جاهل: نہ فام، نہ زان

جایگزین: یا گہ گیر

جبران: قہرہ بیہ کہرڈہی، قہرہ بوو

جبهہ: بہرہ

جدل: دہمہ تہ قی، کولہ کانی

جدول: خشتہ، خہ تیان، خہ تخان

جذام: گولی، پیسی

جذامی: گول، پیس

جرم: تاوان، گونا

جزء: پارچه، لا، لاو، کوٽ، تیکه

جزر: نیشتاو

جزم: سوور بیهی سهروو کاریوی، سوور

جزیره: دهوړتاو

جسارت: زات، نهټرسی، زاتداری

جستجو: په یجوری، په ییوژی

جسد: تهرم، جه نازه

جغد: که لکه له وانی

جلاد: پیاکوش، ونرپیچ، ونمج

جلوگیری: وهرگیری

جلوه گا: دیارگا

جلیقه: سخمه، سوخمه

جماعت: جلّه، کۆمالی

جمجمه: کاپۆلیه، مه لاشی

جمع: تیکرا، کۆ، جه م، گردّوه

جمعیت: جه ماوهر

جمله: بنجکه، تیپ

جمهوری: کۆماری

جناح: بال، پهل، لهق

جناغ: چه له مه

جنب: پال، لا

جنبش: جوولانهوه، جمیانهوه، جمیاوه، جمشت

جنگ طلب: جهنگه ران، شه پرتاشو، جهنگواز

جنگجو: جنگه ران

جنگنده: جهنگه ران

جنوب: پانیشته، وارنیشته

جنین: ئاوله مه، لیلکه

جواب: داواچ، وه رام

جهانگرد: گیلیار، دنیا گیل

جهانی شدن: جههانی بیهی، جهانگیری

جهت: لایه‌ن، سه‌وهر

چاپلوس: زوانلووس، زوانچه‌رب

چادرنشین: ده‌وارنشین، کۆلبه‌کۆل

چرخه: ده‌وره، سوورپیه، خوله

چشم انداز: دیمه‌ن، وهرچه‌م

چکیده: چکیاره، په‌رزیا‌ره، ئه‌ره‌په‌رزی‌ا، ئازیاره

چگونگی: چه‌ینه‌تی، چه‌ینییه‌تی

چگونه: چه‌ین، چه‌نی

چموش: سرک، زیتهل

چوبکاری: فه‌لا‌قه

چوگان: چه و گان، گوچان

حادثه: کاره سات، روودریا

حاذق: شارهزا، بهله د، فرهزان، تایبه کار

حاصل: هورگیر، بهر

الحاق: لکنای، چه سپنای، په یوهز

حاکمیت: دهسه لات

حامی: پشتیوان، پالپشت

حبوبات: دانه ویله

حتى: تهنانهت، هتا

حجم: بارهسهی، بارسهی

حداقل: که مامه، دهسی که م، لای که مه وه

حداکثر: فه رامه، فره ته رین

حرارت: گه رمی

حرف: وات

حرفه: پی شه، کسم

حریم: بارووم

حس: هه ست، حیس

حساس: هه ستیار، دلناسک

حسرت: داخ، په ژاره

حشیش: به نگ

حفاظت: پارێزکاری، پارێزناي

حفظ: پارێزکاری، پارێزناي

حقوق: مانگانە، مووچە، حقووق

حقیر: گۆلالە، وردی

حقیقت مطلق: پرسی پەتی، پرسی پرووت

حقیقت: پرسی، درۆسی

حماقت: گەوجی، لاژگی، بیئاوێزی

حمله: پەلامار، هیرش، هۆرمە

حواس: هەستەکان

حوصله: لەش، هازی

خارق العاده: سه مه ره، سه سرپتاوهر

خاطره: ویره وهری، یادمان

خالص: په تی، پرووت، بیگه رد، بیله خش

خانه دار: بنه وان

خاور میانه: وهرهۆرزی دلیراسین، وهرکه وتی
دلیراسین

خاور: وهرهۆرز، وهرزیا، وهرکه وت

خبر: باس، هه وال

خبردار: هاگاډار، شارهزا

خبرگزاری: هه‌والنویسی، هه‌والدهی، هه‌وال
کیانی، هه‌والبه‌ری

خبرنگار: هه‌والنویس، هه‌وال کیان

خدمتگاری: که‌لوکار

خرجین: هه‌گبه، توره‌که

خرد: ئاوه‌ز، فام

خرداد: چیلکر، قارانبر

خردگرایی: ئاوه‌زوازی، ئاوه‌زمه‌ندی، به‌ئاوه‌زی

خرید: ئه‌سای

خریدار: سه‌نیار، ئه‌سار، ئه‌سیار

خزنده: خشوك، خشنه‌ر

خشك: وشك، كزر

خصوصاً: به‌تایبه‌ت

خصوصیت: تایبه‌تمه‌ندی

خط: خه‌ت، هیل، کیپرن

خطا: هه‌له

خطاب: بانگ، چریه‌ی

خطابه: واته، واتا

خطاط: وه‌شنویس

خطاطی: وه‌شنویسی

خطی: دهسنویس

خطیب: قسه کهر، قسه زان، قسه وایچ

خفقان: تاسیان، پرووکیان

خلاء: هه رۆلی، بو شایی

خلاف: چه په وانه، ناواز

خلبان: ئاسمان یار، ئاسمانسوار

خلع سلاح: چهك كه ردهی

خلع: گێرتەیی، چنه كه ردهی

خلیج: كه نناو، وشکی در

خمس: پهنج یهك

خنك: ، فینك، چیا

خنیاگر: لۆتی، گۆرانیه و اچ

خواب آلود: وهرماشتین، وهرماشته

خواروبار: وارده مه نی، تفاق

خواست: واز، تواست

خواستار: واز یار

خواص: دیاره کی، تایبه کی

خوانده: وازیا، چریا

خواننده: وانهر، وانیار، گۆرانیه و اچ

خواه: یا، واز، ههرچن، ههرچهن

خواهان: وازیار، وازەر

خودآموز: ویفیر، ویفیرکهەر

خودباختگی: ویبریایی، ویبریایی

خودباخته: ویبریا، ویبریا

خودبخود: ویبهوی، ویشهوه

خودجوش: ویهۆرز، ویجمن

خودخواه: ویواز، ویبهرز وین

خوددار: ویگیر

خودرأی: ملهۆر

خودرو (بیشتر برای گیاهان): ویپرس

خودرو: ویلوا، ویجم؛ په‌ی گیواو و
دارودره‌ختی؛ ویپرس

خودکار: ویپابه‌ر، ویکار

خودکامگی: ویپه‌وایی، دیکتاتور، مله‌پوری

خودکامه: تاقویار، ویویار، ویپه‌وا، دیکتاتور،
مله‌پور

خودمختار: ویگیلن

خوراک: وارده‌مه‌نی، میلاک، چاشتی

خوش حساب: وه‌ش مامه‌له

خوش سخن: وه‌ش قسه، قسه وه‌ش

خوشحال: دلشاد، وهشحال

خوشگذرانی: وهشویارای، وهش ویاره‌ی،

خونسرد: ون سه‌رد، په‌رتاقه‌ت، وی‌دار

خونین: ونالین

خیاط: جلوراز

خیس کردن: فیسنا‌ی

داخل: دلّی

داخلی: دلّیی

داده: وه‌رنیار، دریا

دادگاه: دادیانه، دادپه‌رسخانه

دال: نیشاندهر، نیشکه

دامنه: بنیوار، بنار، دامنه

دانا: زانا، ژیر، هه ژیر

دانسته ها: زانیاریه کئی

دانش آموز: فیرگار، زانکار

دانش پروه: زانشتیار، زانستواز

دانش نامه: زانشت نامه

دانش: زانشت، زانست

دانشجو: خویندکار، وانیار

دانشسرا: زانشت یانه

دانشکده: زانشتگه، زانستگه

دانشگاه: زانشتگا، زانستگا، وانگا، وانگه

دانشمند: زانستوان، زانشتوان

دانشیار: زانشیار، زانشتیار

دانلود: ئه‌ره‌وه‌زنه‌ی، ئه‌ره‌گیتره‌ی

داوطلب: داواکار، داواکەر، وازیار

دایره: هه‌لقی، خرخال

دایره‌المعارف: زانست نامه

دبستان: فیڤرگه / فیڤرگای بنه‌پایی

دبیر: ده‌بیر، فیڤرکار، فیڤرکه‌ر

دبیرستان: وانگه و ته مامناى، وانگه‌ى دماينه

دچار: تووش بيه‌ى، تووش، دامنه‌گير

دخانيات: قانگه‌مه‌نى، دووکه‌لجات

درام: درام

درايت: وريايى، ژيرى، ئاوhezدارى

دربان: به‌ره‌وان، به‌ره‌دار

دربست: به‌ره‌بينيا، تايبه‌ت

درخشش: بريقه

درخواست: داواكارى

درد: ده‌رډه، ئيش

درصد: جهسه‌ده، جهسه‌دهنه

درفش: ئالا، به‌یداخ

درك: ئه‌نه‌ياوه‌ی، ئه‌نه‌ياوا‌ی، ئاوه‌زیه‌ی

درهم برهم: تیکه‌ل پیکه‌ل

دست آموز: ده‌س مس، لینی، ده‌سه‌مو

دست انداز: قورت

دست خورده: بوژه

دستار: میزهره

دستاورد: ده‌سکه‌وت

دستاویز: ده‌سالوچ، تالبه‌ن

دستبند: دەزبەن، كەلەمچە

دستچين: ھۆرچن، دەسچين

دسترس: دەسياو، دەسرەس

دستمزد: ھەقدەس

دستيار: دەسيار، ياريكار

دسيسە: فيل

دشمن: دژمن، نەيار

دعوت: چريەي، خۆلكە

دفاع: پەرچ، پەرچە

دگرانديش: يۆتەرفام، جياویر، جيافام

دگرگون: فاریا

دگرگونی: فاریایی

دل انگیز: دلئه پرفان، دلگیسنه ر

دلّال: داشقه، درال

دلّاور: ئازا، جورعه تی

دلّوایی: دلّه خورپی

دلّیل: هۆکار، وهرکار، نونگه

دموکرایی: دیمۆکراسی، خه لک سالاری

دوباره: کۆریاوه، واوهی

دوجانبه: دوه لایه نه

دودمان: تخمانه، خیل، تایفه

دور: خۆل، سوور، دهور

دورنما: دوور ديه، دوور وين، دوور ديمه ن

دوره: دهوره، سوورپيه

دوزيست: دوه ژيو، دوو ژيو

دونده: به له پا، په ميار

دی(ماه): ئارگا

ديكتاتور: ديكتاتور، ملهۆر، چه مه وكه ر،
چه مه ويار

ديگر: يوته ر، ئه ويته ر

دیگران: یۆتەران

دیوار: بارووم حەسار، دیوار

دیوانه: شییت

ذخیره: پاشه کەوت

ذهن: زهین

رئیس: سەرۆك، سەرگهۆره، سەرکهردۆه

رابطه: یۆیاون، لکنەر

رابطه متقابل: پۆههنی وهراوه

رابطه: پۆهه، پۆههز، پۆههنی

راستا: رۆکایی، لاپلایی، راسه، رۆکا

راسخ: پتهو، هیقم، بنج بهسه

راقم: نویسه، بنویس

راكد: قهتیس، مدرا

رام: لینی

رانش: جمشت

راننده: شو فییه، رانه

راه آهن: ئاسنه را

راهپیمایی: راپهیمایی

راهدار: راپاریز، راوان

راهرو: راویه، راویار

راهزن: چەتە، راگیر

راهنما: رانموون، رانیان

ربع: چوار یەك

رد: شۆنەما

ردا: كهوا

رده: تاقم، چین، دەسه

رسانه: یاونەر

رستاخیز: هۆرزانهوه، ئەوههۆرسەیی، هۆرزان

رسوا: رزاو، سەررشۆر

رطوبت: نم، شا

رعایت: چه قینه‌دای

رغم: چه په‌وانه

رفتگر: گزیدار، گزیده‌ر، گزیوان

رفراندوم: ریفراندۆم، گردّه په‌رسی

رقابت: کیوه‌لکی، کیۆلکانی

رقیق: ته‌راو، ته‌ر

رکود: مه‌نه‌ی، مه‌نای، مدراییی

رمق: نووزه، نا

رنگرز: خو‌مچی

رواج: بره‌و، بره‌ودار

روباز: سەرھوآلا، ئاوهآلا

روبان: قهیتان، قهیتانه

روح افزا: پۆحسروان، پۆحبه خش

روحیه: وره، ئازایی

روز تولد: پۆ زای

روشنفکر: گه شاویر، ویریار، گه شاوهز،
پۆشنویر، گه شویر

روند: رهوت

رونق: برهوی، رهواجی، برهو

رهبر: پیشهوا، رایار، پاوبهر، پابه ر

رهگذر: ڤاويهەر، ڤاويار

رههن: بارمته، گرهو

رياست: سهروۆكى، سهروۆكايهتى

زائد: سهربان، بى كهلك

زائو: زهيسان

زادوولد: زا و زى

الزام: مشيوم

زاويه: سووچ، كوئج

زبان: زوان

زخم: زام، برين

زخمی: بریندار، زامدار

زعم: دوودلی، گوومان، نه به دلی

زلزله شناس: بوومه له رزه زان

زلزله: بوومه له رزه

زن زلیل: شه کله، ژهن ئاغه

زندگی: ژیوای، بژیوی

زندگینامه: ژیونامه

زور تولد: پۆ زای، زارۆ

زیبایی شناسی: وه شلانه شناسی، زهریفشناسی

زیربنا: بنچینه، بنه رته

زیر ساخت: بنچینه، بنه ما، بنه رت

زیرک: وریا

زیست شناس: ژیوزان، ژیوناس

زیستگاه: ژیوگا

سؤال: پرس، په رسی، پرسیار، داپه رس

سابقه: پیشینه، دمانینه

ساخت: بنج، چوارچۆ، سازه

ساختار: وارش، چوارچیۆه

ساختگی: وهشکریا، وهشبییه

ساختمان: چه م، دوئی چه می یانیم هه نی

ساختن: وهشكه رډه‌ى

ساده لوح: حۆل، گيچ، ئه‌بله

سازش پذير: خۆنچيه‌ر، گۆنچيه‌ر

سازش: ساچي‌اي، ساي‌اي، ساچان، ساچيه‌ى

سازشكار: ساچيه‌ر، ساچينه‌ر

سازگار: خۆنچيا، گۆنچيا

سازگارى: خۆنچي‌اي، گۆنچي‌اي

سازمان: ريڭكفزيا، سازمان

سازمان: ريڭكخراو، ريڭكوزيا، ريڭك وسه‌ى

ساكت: بيده‌نگ، بيقسه

ساکن: مەنگ، مەن، ئەره نیشته

سالار: سەرپەل، سەر قافلە

سالم: ساق، بپیڤرگ

سایبان: سەییوان، سەهەن

سایرین: یۆتەرەن

سەبب: هۆکار، وەرکار، نونگە

سەبقت: وەل کەوتە ی

سپاسگزار: سپاسوچ، سپاسنیار

سپردە: ئەسپاریا

ستاد: بارەگا

ستون فقرات: مۆرى مازی

سخت افزار: سخته والّه، سهخت ئه فزار

سخنران: قسه کهر، وتارواچ، واچه پان

سخنگو: قسه کهر

سرآسیمه: ویل، په شوکیا، هه به سیا

سرآغاز: بنه پرا

سرازیر: سه راو چیری

سراسیمه: هه ول، په شوکیا، په روش

سراشیب: سه راو چیری

سرانجام: دماینه، ئاخر، ئاقیبهت

سرايدار: بانه وان، يانه دار، يانه وان

سرب: قورقوشم

سريالا: سه راوگو

سرپرستي: سه پرپيسي، سه رووگاري

سرد: سه رد، ره زله

سردرب: سه ربه ران، سه ربه ره

سردبير: سه رنويسيهر

سرزنش: لومه

سرشار: ليكم، كه لاوه كه رده ي، كه فه سه ر

سرشناس: ئەژناسيا، نامي، نامدار

سرعت: کرژی

سرکشیدن: هۆرقوورنای، هۆرلووشتە ی

سرمای سخت: زۆقم

سرمایه: دەسمایه

سرنگون: سەرەوونوون، سەرنگم، چیرەو زوهرد

سرنوشت: سەرنووسیا، وەلنوسیا، جارە

سریع: کرژ، گۆرجووگۆل، گۆج

سطح: ئاست، تالان

سطحی: سەرسەری، روالەتی

سعادت: بەختەوهری

سفاهت: گیلی، حۆلی

سقوط: وارکه وتهی، که وته یوار

سکوت: بیدهنگی

سکون: مدراپی

سلسله مراتب: پِیسکه و به رزی، زنجیره و
ئاستی

سمسار: کۆنه وردهش

سند: به لگه، نیشکه

سواد: سه واڊ

سوخت: سوته مهنی

سوزن بان: هیلپاریز، چه نه وان

سهواً: نه زانیا

سهیم: به شدار، پشکدار

سیاره: سه یاره، ره مساره

سیال: گیلهر، جوولهر، خۆلیهر، نه مدر

شاخص: دیارده، ئه رمانه

شاعر: هۆنیار، شاعیر

شاگرد: وه ردهس

شالوده: بناغه، بنه رهت

شایان: لاییق، ئیژا

شاید: رهنگا، گاهه ز

شباھت: ئەوہ شیبە ی

شبکە: تۆر

شتاب: گورجی، کرژی، خیرایی

شجاع: ئازا

شجاعت: ئازایە تی

شجره نامه: ره گه زنامه، بنه چه قنامه،
بنه چه نامه، دارنامه

شخص: که س

شخصیت: که سایه تی

شراره: پرشنگ

شراره: کلپه، بلیسه

شرر: کلپه، بلیسه

شرق: وهرهوز

شورر: شه‌ئاشو، جه‌نگه‌ران

شعبه: له‌ق، په‌ل

شعر: هونیه، شیعر

شعور: ئاو‌ه‌ز، ئا‌گایی، وریایی

شفاف: بی‌گه‌رد، پیویا، تیوار، بی‌له‌که

شفاهی: ده‌مو‌ا‌چ، ده‌می، سه‌رزوانی، قسه‌یی

شكاف: تريشكه، تريشك، ترهكه

شكاften: ئهشكاواي

شكاك: زهنكار، خانه گمان

شكايت: شكات

شكست: بهزيه ي

شكل گرايي: تهشكوازي

شكل: ته شك، ديمهن

شلاق زدن: فه لاقه

شلاق: شه لاخ

شمال: سه رنيشت

شناور: سهراوی

شناوا: ئەژنهوا

شنونده: گۆشدهر، گۆشگیر

شور: سوژا

شوکران: هه لای هه ل، هه لا هه ل

شهردار: شارهوان

شهرداری: شارهوانی

شهریور: خه رمانی، ئاوه وهره

شیب: لیژ، لیژایی

شیدا: لیوه

شیرینی جات: شیرمه‌نی، شیرینیو چیو

صاحب: وهی

صادره: کیانیا

صامت: بیده‌نگ

صانع: ئه‌نه‌ئار، خو‌لقنه‌ر

صحاف: په‌رچن، په‌لچن

صحافی: په‌رچنی، په‌لچنی

صدا و سیما: ده‌نگ و ره‌نگ

صدمه دیده: خه‌سار دیده‌ی، زهره‌ر که‌وته

صعود: سه‌رکه‌وته‌ی، سه‌رلوای، به‌رز بیه‌ی

صف: ریسکی

صفحه: لاپه ره، لاپه ل

صلح: ناشتی، سۆلح

صندوق: سنۆق، یه غدان

صنف: تاقم، چین، دهسه

صورت گرایي: روالهت وازی، دیامانوازی

صورت: روالهت، دیم

ضابطه: چوارچیوه، دهسوور

ضخامت: گازره

ضد: دژ، چه په وانه

ضربان: ترپه، زرمه

ضمانت: گرهو، بارمته

ضمیمه: ههنگله

ضیافت: بهزم

طاعون: مافهته

طبقه بندی: چین بهستهی، چین بینای،
دهسه چین، دهسه کهردهی

طبقه متوسط: چینی دلپراسین

طبقه: چین، نوھۆم

طبیعت: سرووشت، تهبیعت

طرف: لایه ن

طرفدار: لاگیر، لایه نگیر، ههوادار

طرفداری: لاگیری، لایه نگیری، ههواداری

طلبه: مسیار

طلوع آفتاب: وەر کهوتهی

طول: درێژی، درێژیایی

ظاهراً: پاسنه دیارا، به پوآهت

ظاهری: پوآهتی، تهشکی

ظرفیت: دارای، دارتهی، دلیگیر

ظهور: بهرکهوتهی، بهرئامای

عابر: پراویار

عادت: دیسانه، خدی

عادل: داد گهر

عادی شدن: ئاوهسو بیه ی

عادی: ئاوهسو

عارف: ناسیا، ئهژناسیا، عاریف

عازم: رانهوهر

عاشق: دلدار، ئهراگیل

عاطفه: سۆز، رهحم

عاطفی: سۆزاوی

عاقبت: ئاكام، شوئنامه

عاقبت: عاقبتهت، ئاكام

عاقل: ئاوهدار، به ئاوهد، ههژير، ژير

عامل: هوكار، وهركار

عبارتنداز: پي ريسكيني

عدالت: دادگهري

عدد : شماره

عدد: ژماره، ژمار

عدم اعتقاد: ناباوهرى، بى باوهرى

عدم تعادل: بيترانزى، ناترانزى

عرض اندام: وینیشاندای، ویّ ئه‌رمانه‌ی

عرض: پانی، پانایی

عرضه و تقاضا: دا و داوا، دای و داوا، دای و داواکاری

عرف: باو، ئه‌ژناسیا

عصبی: تووره

عصر: داژئ، ساتوو عه‌سری

عضو: ئه‌ندام، پهل

عظیم‌الجشه: گه‌وره په‌یکه‌ر، زل ئه‌ندام، زل په‌یکه‌ر

عقب گرد: دماگیل، پاشه کشی

عقب مانده: دماکه و ته

عقب نشینی: دماگیلی

عقربه: خولکه

عقیم کردن: خه سنای، نه زۆک کهردهی

عقیم: نهزا، قسر، نه کهرله م، نه زۆک، خه سیا

علاج: دهرمان، چاره

علت: هۆکار، وهرکار، نونگه

عمامه: میزه ره، سه ره پیچ

عمداً: ئانقهس، ئانقهسی

عمدی: ئانقهس

عمودی: قنج

عموماً: به گردی، گردین، گردی

عنوان: سه رنویس، سه ردیار

عوام فریب: خه لک خه له تن

عهد: بریار، پهیمان

عید نوروز: جه ژنو نه ورۆزی

عید: جه ژنه

عیش و نوش: وه شوپارای، وهش و یاره ی

غائله: ئاژاوه، ئاژاولی

غافل از اینکه: ناهاگا چانهیه

غالب مردم: فرهو خه لکی

غایب: په نایی، پیوار، ناما

غایت: ناگام، کو تایی

غرب: وهرنیشت

غسل: شو رته ی

غلبه: زال بیه ی

غلظت: هه سسی

غلیظ: هه س

فاش: دیار، زریا

فاعل: بکەر

فاکتور خرید: پسوولەو ئەسای، بەرگەو
ئەسای

فرا: سەرتەر، فرەتەر

فراخوان: بانگەواز

فرافکنی: جە کۆل و سەه

فرد: تاق، تەنیا

فردیت: تاقیەتی، تاکیەتی

فرزانگی: ئاوەزمەنی، ئاوەزداری، بەرزەفری

فرزانە: فەرزانە، ژیر، فەرزان

فرستنده: کیانه ر

فرسودگی: ئه ره پیزای، پووکه وه بیهی

فرصت طلبی: ساتوازی، ده موازی

فرصت: په رډۆچ، ده رفه ت

فرضیه: گریمانه

فرعی: لاریخی

فرقه: تاqm، ده سه

فرم: ته شك، جوړ، رواله ت

فرمانده: ئامیږه ییز، سه رپه ل، سه رکه رډه

فرمول: فرمول، ساختاره

فروتن: ئەرەكەوتە، ماقوول، بئىفیز

فرود آمدن: ئامایره واری، ئامای وار

فرود گاه: بالگئیریانە، وارگا، تیاره‌خانه

فروردین: نەورۆز، خاکەلیو، عن کلاش

فروش: وره‌ته‌ی

فریب: خه‌له‌تنای

فشارسنج: فشارگئیر، فشارپیم

فشرده: شواریا

فصیح: رهوانوچ، رهوانقسه، زوان رهوان

فضا: هالیگا

فضایما: هالیویار، هالیگایم

فطری: فیتری، ویرس، ویهورز

فعال: چالاک، کۆساسهر

فعالاً: ئیسسه

فقدان: نه بیه ی

فلات: پانایی، بان

فنا: نه مان

فناوری اطلاعات: تیکنۆلۆژی زانیاری

فوران: پزگیای، هۆرپزگیای

فوری: گۆرج، خیرا

فوق العاده: بئى ئەندازە، بئى ئەنناز، زياد جە
جەدى، سەر جە جەد

فوکوس: سەرمدرای

فولاد: پۆلا

فهرست: پیرست، دلینه، سەردیار، رسته،
پەسارنە

فیلتر: پەرزەنە

فیلتر کننده: پەرزەنەر

قاتل: پیاکۆش، بکۆش

قاسم: بەشکەر

قاشق چوبى بزرگ : كوچيز

قاضى : داوهر، دادوهر

قاعده : بنه، نيشان، ريباز

قانع : ساچيا، ساچيه، ساچهر

قانون عرف : يابهستى باو، ئەژناس

قانون : يابهست، دهستوور

قانونمند : يابهستمه‌ند، دهسووردار

قايم كردن : ئەوهشاريهى، ئەوهشارتهى، شاريهى

قبايل باديه نشين : خئله قه‌ره‌چيه‌كى،

ده‌وارنشينه‌كى

قبل: وهَل

قتل عام: کۆماکۆشی، کۆمه‌لکۆشی

قتل: کۆشته‌ی

قدرت: ده‌سه‌لآت، قۆره‌ت، هه‌یز، تینی، وزه

قدردانی: سپاسداری، سپاسواته‌ی

قدیمی: کۆنه، ئه‌وساین

قرابت: نزیکه‌ی، تخوون

قرن: سه‌ده، قارنه

قرون وسطی: سه‌دۆ دلیپراسینی، قارنۆ

دلیپراسینی

قصیده: چکامه

قطب: جه مسه‌ر، کاپۆسه

قطعنامه: برپانامه، برپارنامه

قطعی: حه‌تمی، نه‌فار

قله: سه‌رکه‌ل، پۆیه، کلاوی

قنات: کاریز

قناعت: ساچیه‌ی، ساچه‌ی

قوت: وزه، هازی، تینی

قووت: وارده

قولنج: برك

قوه قضاییه: هیژوو داوه‌ری، هیژوو دادوه‌ری

قیام: هۆرزهی، هۆرسهی، ئەوههۆرسهی

کار: کار، هەرمان، هەرمانه

کارآمد: به‌کار، کارکه‌ر، کارامه

کاربر: هەرمانگه‌ر

کاردان: کارزان

کارشناس: کارشناس

کارشناسی ارشد: ماسته‌ر، ماجسته‌ر

کارگاه: کارگا، هەرمانگا

کارگر: هەرمانبه‌ر

کاش: وهشلاى، شه لّلاى

کاشف: یۆزیهه، یۆزهه

کالبد شکافی: ته نه شه کاوی، له شه شه کاوی

کامپیوتر: رایانه

کتبی: نویسیا، نادهمی

کثرت گرایى: فره چه می، وه ره هه لاوازی

کشیف: پیس، چه په لّ

کران: قه راخ، که راخ

کساد: که ساس، بیبرهه

کشتی: زۆرانی

کشف: ئەوەیۆستە، ئەوەیۆزیە، ئەوەئێستە

کفاش: پالاوراز

کل گرای: گردۆ وازی، گردۆین وازی

کل نگر: گردۆین دیا، گردۆین وین

کلمه: واته، واچه، واژه، کهلیمی

کلنیک: یانه دەرمان، یانه و دەرمانی، دەرمان
یانه

کلی: گردۆین

کمتر توسعه یافته: کهمتەر گهشه کهرڤه

کمر بند: بیبن، قهیش، شال، میبین

كَمْ كَنده: دهسبار، ياريدەر

كَمْ: يارمه تي، ياريداي، دهسباري

كَمْ: چنيه تي، چنني

كَميت: چه نيه تي، چه نيه تي

كَمين: كه مين، قه رهول، ملاس، پاريز

كنتور: پيمەر

كنجكاو: سه رهنجيار، پهيجور، ورد،

سه رهنجدهر

كنجكاوي: سه رهنجداي، پهيجوري

كنفرانس: كو مبه ست، هه مامه، كو نفرانس

کنگره : کۆنگیڤره، کۆمین

کودکستان: بییشکۆ زارۆلا، باخچله و زارۆلا

کودن: نه زان، گیل، حۆل

کوک کردن: قۆرمیش که رده ی

کوهنورد: شاخه وان، که شه وان

کهنه پرستی: کۆنه پریستی

کیبورد: ته خته کریل

کیفی: چهینی، چهینیه تی

کیفیت: چهینیه تی، چهینی

گاز: هه لمۆک، هه لمۆکی

گاوزبان: گۆزه روانه

گدا: سوالكهه

گدار: ویه پ، ویه پگا

گدایی: سوال كه ره دهی

گذر: ویه ر

گذرگاه: ویه رگا

گذرنامه: ویه رنامه

گذشته: ویه رده

گرایش: هه ز، مه یل

گرایش: واز، وارته ی، واسته ی، واست

گرداب: گيجاو

گردباد: گهردّه لوول

گردش: گيلّاي، سهيران

گردشگاه: گيلّايگا، سهيرانگا، گيلّگا

گردهمائي: گليروهه بيهي، گليرياوي

گرو: بارمته

گروه: تاقمه، دهسه، گرو، تاقم

گستاخ: ملهؤر، بيشهرم، روودار

گستره: پانايي، وهرهه لايي

گسسته: پرچيا، بريا، نه لكا

گفتار: وتار، واچیا

گفتگو: واتوواچ، دەمه ته قی

گل ختمی: هه رمه لئی

گنجایش: دارای، دارتهی

گندزدا: گه نبر

الگو: سه رباقه، ئه رمینه، سه رمه شق

گواهینامه: باوه رنامه

گوش نواز: گوش لاون

گوشخراش: گوشدرن

گونیا: راسپیم

گوینده: واچەر، قسه کهر

گیجگاه : لاجانگ، بناگۆش

گیرنده: گێره

گیوه باف: کلاشکه، دۆم

لاقل: لانی کهم، لای کهمهوه

لابراتوار: تاقیگا، ئەزمه گا

لاجرم: ناچار، مشیۆم

لازم: ئەوهجه، پنهواز، پهنهواز

لاف: هووشی، فیشالی

لایتغییر: نه فار، نه فار

لايق: شيا

لبنيات: شوته مهني

لحظه: چرکه، سات، تاو

لغت: واچه، واته، که ليمی

لگدمال: گهره شيل

لنگرگا: باروزگا

لنگه به لنگه: پافاری

لوده: مه سخه ره، گالته جار، لاقرتیکه

لهجه: لچواچ

لينك: بينيار، به سيار

مؤثر: کاریگەر

مؤدب: ماقوول

مؤلف: کۆکەر، کۆوهکەر، کۆوهکار، کۆکار

مؤنث: مه یینه، ما، مه یلی

مأخوذ: هۆر گیریا، چنه گیریا

مادرزادی: له ماوهردی

مادون: لای واری، وار جه

ماساژ: ماله ی، شیله ی

ماکزیمم: فه رامه، فره ته رین

مالامال: که لاه، که لاهه، که فه سه ر

ماليات: باج، سه رانه، پووشانه

مأمور: ته سپاريا، سپاريا

ماندگار: حه رمان، هه رمه نه، هه رمه ن،
حه رمه ن

مانع: وه ربه ست، وه ربه س، وه ربه ننگ

مانيفست: مانيفيست، گرد نويسيا،
مه رامنمه

ماورا: لاي سه ري، لاي سه ري ن، ناوين، ناپيف،
ناديار، ته وسه ري، ته وپه ر، سه ر

ماهر: چنه زان، به له د

ماهواره: مانگله سا، مانگه زه ر

ماهیانه: مانگانه

ماهیت: چه نیه تی

مایع: ئاوۆك، ئاوۆكى، ته پراو، ئاوین

مایعات: شله مه نی، ئاوه کی

مایه: ئامیان

مبارز: مۆباریز، گزیار

مبارزه: جهنگ، خه بات، گزیای

مبتدی: نۆمس

مبتدل: چه په ل، دلپیا كه وته

مبتدل: قۆر، وه رپا كه وته

مبتكر: نوّار، تازه‌نار، تازه‌نهار، ئەنه‌نار

مبتلا: تووش بيه، تووش ئامه، تووش ئاما

مبدأ: بنه‌را

مبدع: تاوّه‌نار، تازه‌نار، ئارينه‌ر

مبهم: ته‌ماوی، هه‌لمگیریا

مبهم: سرنریا، سه‌رپوشیا

مبهوت: سه‌رپه‌ننام، واق، مات، ور

متارکه: جیایی

متحد: یۆگیرته

متحرك: جوولیه‌ر، ژلیویه‌ر، جوولیه‌ر

متخصص: فرہ زانا، ھه ژیر، تایبہ تکار

متداول: یا گه که و ته، باو

متر: گهز

مترادف: ھه م مانا

مترادف: ھه مچھم، ھامچھم

مترارژ کردن: پیمه ی، گهز که رده ی

متراکم: شواریا

مترجم: ھور گیلن، ھور گیلنہر

مترصد فرصت: ملاس گیرتہ ی

مترصد: ملاس گیر، وی ئہرہ گیرتہ ی

مترقى: وهلكه و ته، تروق كه رده، سه رلوا،
وه رلوا، وه ركه و ته

متزلزل: لهرزوك، لهرزان

متشكر: سپاسكه ر، سپاسواچ

متصل: نه وهلكيا، نه وه بينيا، لكيا

متضاد: دورمانا، دژمانا

متعادل: ترازمه ن، ترازدار

متعارض: ده سدر يژكه ر

متعارف: باو، نه ژناسيا

متعجب: ده مه ق، سه رسام، سه ر سر مه نه

متعدد: ئەژمار ئەژمار، ژمار ژمار

متعصب: دمار وشك

متغير: فارينه

متفاوت: جۆربه جۆر، جياواز

متفكر: به ویر، ویرمەن، ویره وه کهر

متكبر: فيزن، لووتبه رز، ده مار به رز

متن: مه تن، ته ندين

متنوع: جۆراو جۆر

متواتر: شونبه شوون

متواضع: دلنزم، وينا منەر

متوجه : سەرەنجەدیا

متولی : سەرپرێسی

مثبت : ئەرین، ئەرینی

مثلت : یەرەگۆشە

مثلت : یەرەگۆشە، لەچەك

مثلتی : لەچەکی

مثنوی : دوه لنگه، دوه لنگی

مجاز : رهوا، رادریا

مجانى : به لاش، خۆرەى

مجبور : سەرزۆر، بەزۆرى

مجتمع: کۆمه، کۆمه گا، گلیرگا

مجذور: ویجه

مجرم: تاوانبار

مجروح: بریندار، زامدار

مجروح: زامدار، زامار

مجری: پیشکه شکار (فردتهر پهی تهله قزیونی)

مجلس: پارلمان، کۆمه ره

مجله: گوڤار، په لکو

مجموع: تیڤرا، کو، جهم، گردوه

محاسبه: حه سیب کهر دهی، نه ژمارای

محاصره: گه مارۆ، گه مار

محافظت: پارێزناي

محافظه كار: پادزه كار

محافظه كاري: پادزه كاري

محتاط: پارێزگهر، پارێزكار

محترم: ماقوول، باروومدار

محتوا: دليگر

محدب: برپرا

محدود: تهسك، تهنگه لا، وهرتهسك

محرك: جمنهه، تاودهه

محرک: ھۆرنیەر، جمنەر، جولنەر

محروم: بیبەش

محرومیت: بیبەشی

محصور: دەورگیریا، پەرچیندار، دەورچنیا

محصول: بەرھەم، بەر، سەمەر

محض: پەتی

محضر اسناد رسمی: دەفتەرخانە

محقق: پەییجۆر، تۆھۆردەر، وشکنەر

محکم: پتەو، ھیقم

محلی: گەرەکی، ویمانە، خۆمالی

محیط زیست: ژیوگا

محیط: دوروبه‌ر

مخاطب: بژنه‌و، وهرده‌نگ

مخالف: نه‌یار، نا‌کۆک، نایار

مخبر: هه‌والده‌ر

مخترع: ئارینه‌ر

مختص: تایبه‌ت

مختلط: تی‌که‌ل، تی‌که‌لاو

مختلف: جو‌ربه‌جو‌ر، جیا‌واز، جیا‌جیا

مخدر: سر‌که‌ر، و‌ر‌که‌ر

مخصوص: تايبهت، تايبهتي

مخفي: شارياوه، ئهوهشاريا

مخل: تيكدەر، شيونهر

مخلوط: ئاميته، تيكهَل

مُد: باو

مد: هورزاو

مدار: خولگا، خولهگا

مداوم: ئهوارهم

مددكار: ياريدەر، ياردهيدەر

مدرسه راهنمائي: فيرگه‌ي دليپراسين

مدرسه: فیڤرگه، وانگه

مدعی: ههلهشیار، ههلهشه

مدلول: نیشانیا، نیشاندیریا

مدور: خرت

مدیر: پراوبه، دهوورگیلن

مدیریت: پراوبه‌ردهی، به‌زیوبه‌رایه‌تی

مدینه‌ی فاضله: ئاوات شار، ئاواته‌شار،
شارئاوات

مذاکره: نیشته‌باس، باس‌که‌ردهی

مذکر: نیڤینه، نیڤر

مذکور: نامبریا، نامدریا

مرئی: پیویا، دیار

مراقب: چه مذار، چه میار

مراقبت: هاگاڏاری، چه مذار، پارینای

مربع: چوار گوشه

مربی: رانه‌ئار، رانار، رایار

مربی: وهیکه‌ر، رانه‌ئار

مرتب: وناریا، ریڭ و پیڭ

مرتبط: پیوه‌ندار، پیوه‌زدار

مرتبط: لکه‌دریا، پیوه‌زدار، پیوه‌نیدار

مرتجع: كۆنپاریز، كۆنه پریس

مرتعش: له رۆك، له رزۆك

مرتعش: له رۆك، له رزۆك

مرحله: پله، پاپله

مرداب: زهلكاو

مرداد: گه لاویژ

مردد: دوو دل

مردمك: گلینه، سیاوله و چه می

مرز: سه ریه ر

مرسوم: باو

مرغوب: عال، خاس، دلّواز، هوّرجنیا

مرکز: دلّیراسه

مرموز: سه‌ربینیا، پیچ، سه‌ربه‌سیا

مروج: بره‌ودەر

مژدگانى: مزانى، نزانى، مزگانى

مستول: وه‌رپه‌رس، وه‌رپرس

مسابقه: کیوه‌لکى، کیولکانى

مساحت: رۆبه‌ره

مسالحه: ناشتى، ساچه‌ی، ساچان

مسأله: چه‌له‌مه، گرفت

مستبد: ملهۆر، زۆردار

مستخدم: كارگيريا

مستدلل: بهياگى، بهلگه دار

مستطيل: لاکيش، دريژ کۆله

مستعمره: چيژچه پۆك، مۆلگا، كۆلۆنى

مستقر: ئه ره مه رزيا، مه رزياره

مستقل: سه ربه وى، ويسه ر، ويا

مستقيم: ريك، راس، ويرا س

مستمر: به رده وام

مستمند: ده سته نگ، كه مده س

مستند: به لگه یی، به لگه دار

مسلط: زال

مسیر: ویه رگا، سه وهر

مشاجرہ: جہنگہ مرینگی، دہمقرہ

مشاور: راویشکار، راواچ، راویژکار

مشاورہ: راواچی، راویژکاری

مشبہ: شیا، ئه وه شیا

مشترك: هه مبه ش، به شدار، هامبه ش

مشغول: خه ریک

مشکل: تہ نگووچہ لہ مہ، تہ گہ رہ، گیچہ لہ،
گرفت، پہ کہ

مشمول: وہر کہ وتہ

مشورت: راویٹکاری، راویٹکاری، مشور

مشوق: ہانبہر، مہیلجمن، ہاندہر

مشہور: نامدار، ٹہڑناسیا، نامبہرشیہ،
نامی، پیویا

مصاحبہ: دیمانہ، چہم پنہ کہ وتہی

مصادره: ٹہرہ گیڑتہی، گیڑتہیرہ

مصدر: چہ مہ

مصراع: لنگه

مصلح: رېكيار، عاليار

مصنوعی: دهس ساز، قه ساله یین

مصوت: دهنگدار

مصور: ته شكدار، رواله تدار

مصون: پاریزیا

مصیبت: باشاروخ، وهیشوومه

مضاف: سه ربار

مضطرب: په شوکیا، شیویا

مضمون: بابته، دلینگر

مطبوع: دٺواز، مهیلواز

مطبوعات: چاپه مهنی

مطلق: په تی

مطلوب: گونجیا

مطمئن: دلنیا، دلپتهو، په رمیا

معاصر: هامچه رخ، نیسه پی، نارویی

معاوضه: فارای، تهوه فارای

معاون: دهسیار، یاریده، یا گه گیر، یا گه دار

معبر: ویه رگا، سهوهر

معتاد: گیروڏه، پابینیه، پابینیا، پاورازیا

معتبر: باوهرکریا، پالپشت دار

معدن: کان، کانگا

معدده: هوورگه

معرفت: نهژناسای

معضل: گیچهل

معکوس: چه په وانه، پیچه وانه، فه راو قار

معلق: ئالوچیا

معلم: دهرسواچ، فیّرکار

معلوم: پیثیا، دیار

معلومات: ئاگایه کئی، پیویاکئی

معمولی: باو، عاڤهتیی

معنی: چه‌م، مانا

معیار: پیوهر، په‌یمانە، ئیستاندارد، پیمانە

معین: دیار

مغرب: وه‌رپر

مغرور: قۆز

مغز: مه‌ژگ

مغشوش: شیویا، شپرز

مفسر: دیمدیاروان، دیموینار

مفسر: شییه‌وه‌که‌ر، رو‌شنکه

مفقود الاثر: بى سەروشون

مفقود: نغم، ناديار، پيوار

مفهوم: ياوينك، زانيا

مفيد: بەگەلك، قازانجدار

مقام: پايە، پلە

مقاوم: نەبەز، كۆلنەدەر

مقاومت: نەبەزىي، كۆلنەدای

مقايسە: پيوەرە گيىرتەي، هۆرسەنگناي،

كيشانە، لەيەكدای

مقتول: كوشيا

مقدس: پاڪ، بيگهره، ته ميس، بارووم نه وړ

مقدماتی: سه ره تایی، بنه پایی، وه لئینایی

مقدمه چینی: وه رسازی، وه رنیای، وه لئینای

مقدمه: شپانه، وه لئینه

مقسوم علیه: به شدریا، به شبه ر

مقسوم: به شکریا

مقصد: یا وگه

مقطعی: ده ورهیی

مقعر: قو پیا، چال

مقیاس: پیمه ر

مقیاس: پهیمانە

مقید: پابەند

مقیم: ئەره‌نیشته، نیشته‌جا

مکتب: ویرچەم، ویرچەمه

مکعب: ششلا، شەش پال، هەشت سووچ

مکمل: تەمامکەر

ملاحظه: سەرەنج

مکت: نەتەوه، خەلک

ملتزم: مشیۆمرا، پابەن

ملتەب: ماسا

ملکه: شabanوو

ملموس: ئاشکرا، دیار

ملى: نه ته وهی، خه لکی، میللی

ملیت: خه لکینی

ممتنع: لا گیر، دوور بهر

ممکن: رهنگه، رهنگا، گاهه ز

ممنوع: قه ده خه، وه ره به ست، یاساخ، وه ره به سته

منابع: سه رچه می

مناظره: کۆله کانی

منتخب: هوورچنیا

منتظر: چه مه را

منجمد: گرسا، رچیا

منحرف: لارلوا، لادهر

منحصر به فرد: تا قانه

منسجم: یه کیارچه، یه کدهس، یه کبه زم،
یه کانگیر، یو گیترته

منشور: گردنامه، جارنامه، نامنامه

منضبط: ریك کار، ده قدریا

منطق: راویر، مه نتیق

منظره: دیمهن، وهرچه م

منظم: ریڙکوپینک، وناریا، ریڙک کریا

منفرد: تاقانه، تاق، تاک

منفصل: جیا کهوتہ، چنه بریا

منفی: نہرین، نہرینی

منقبض: قووجیا، دلیرہلوا

منہا: جگہ، کہم کہرڈہی، لا بہرڈہی

مواجب: مووچہ، مانگانہ

مواد منفجرہ: تہقہ مہنی

موازنہ قدرت: ترانزی ہیژہکا، بہرابہری
ہیژہکا

مواظبت: چه مڈاری، هاگاڈاری

موافق: هامرا، یار، کۆک

موجگاه آب: وشترگا

موجود: بیه، بیه نه وهر

مورب: لاتیر

مورخ: ویه رینزان، ویه رین نویس، ویه رین

واچ، مژهوان

موزه: مووزه، ویه رینگا

موس: ملانه، قۆرته

موسس: ئه ره نیهر

موسسه: ئەرەنیا، سازمان

موضوع: بابەت، چیان

موقییت: ھۆرۈدەستەى، ھۆرۈدەستى

موقت: ۋەختى، ساتى

موکت: لەیە

موکل: پارىزىا

موید: پەسەنکەر، پتەوکەر

مهاجر: کۆچەر، کۆچکەر، کۆچبەر

مهاجرت: کۆچەرى، کۆچکەرى، کۆچبەرى

مهاجم: ھەلمەتبەر

مهارت: چنه زانی، کارامهیی

مهد کودک: بیسکۆ زارۆلا، باخچله و زارۆلا

مهه (ماه): ترازیی

مههک: جه بهین بهر، کۆشهه

مههم: تانهه

مهیان تههی: ههروۆل، پووچ، دلی ههروۆل

مهیانبر: قه دبر

مهیانود: دلینیشت، بهینگیر، دلیگر

مهیانه: دلیراسه

مهیدان: گه وره تلان

میل: حەز، ھۆك

میلاد: رۆزا، زارۆ

مینیم: كەمامە

میهن دوستی: نیشتمان پەرورەری

میهن: نیشتگا، نیشتمان

ناب: پەتی

نابود: خاپوور، فەوتیا، قەرەچۆل بریا

نایایدار: ناسەقامگیر، ناسەقام، نەمدرا

نادان: نەفام، نەزان، گیل

نازا: قسر، نەزۆك

ناشر: فه لاکەر، فه لاوه کەر

ناشی: بهرئاما

ناقص: قهرهت

ناگهان: کتووپر، هاله در، ناکا

نامتعارف: ناباو، نه ژناسیا

نامحدود: وهرهه لا، وهرهه لا

نامرئی: پیوار، نادیار

نامرتب: شپرز، شیویا

نامزد انتخاباتی: پالدریا

نامزد: دهزگیران

نامطلوب: نه گونجيا

نامعين: ناديار، ديارى نه كريا

ناهنجار: ناله بار

نبض: ترپه

نترس: بيار، نه ته رس، ئازا

نشر: په خشان

نجار: چوکار، چوگه، دارتاش

نجس: سپهوله ت

نجيب: ره گه ز پاك، ره گه ز خاس

نخبه گرايى: ژير دووسى، ژير وازى

نخبه: ژیر

نخستین: یه کۆمین، یۆوه مین

نرخ مرگ و میر: راده و مه رده ی

نرم افزار: نرمه والّه، نه رم نه فزار

نزاع: ئاژاولی

نزد، نزدیک: جو سه ر، نژیک، تخوون

نزول: وار ئامه ی، وار ئامای، ئامه یوار

نژاد: پرزه، بنه چه ق، بنه چه، ره گه ز

نسل: تخم، تخمانه، پرزه

نشا: شه تلّه

نشاید: مه‌شیو، مه‌شیوم

نشکن: نه‌مار، نه‌ماریا

نشیمن: نشینگا

نصب کردن: هۆر وسه‌ی

نصف: دوه‌کوټ، له‌ت، لت

نصیحت: مۆچیار

نطق: قسی، دوا، دقه‌ی

نظارت: چه‌میاری، سه‌رکیشته‌ی

نظام اشتراکی: ریڤینه‌ی هامبه‌ش

نظام مند: ریڤینه‌دار

نظام: ریځینه، سامانه

نظر: راوین

نظریه پرداز: راوینار

نظریه: راوین

نظم: ریځوپیځی، وناره‌ی، ریځی، ریځین،
ونارین، فنارین

نفس: زات

نفع: سوود

نقاش: شیوه‌کار

نقاله: سووچپیم

نقص: کۆرتی، که می

نقطه: خاله

نگرش: چه ملوا، چه مدیه، چه مدیا

نگهبان: ئیشکچی، چه میار، چه مدار،
دیده وان

نماد: نیشانی

نمایش: ئەرمانای، ئەرمانه ی

نمایشگاه: نیشانگا، ئەرمانگا

نماینده: ئەرمانه ر، ئەرمانیار

نمک طعام: مه کی وارده ی

نمناك: نسرم، نمكاو

نمودار: ئەرمينەر، ئەرمانەر، نمانه

نمونه: سەرباقە

نوآموز: نۆمس

نوآور: تازەئار، ئەنەئار، ھەنەئار

نوآوری: تازە گەریی، ئەنەئاردەى

نوار: نەوار، قەیتانە

نوازش: لاونای

نوازنده: ژەنیار

نورگیر: پۆچن

نوشتار: نويسار، نويسيار

نويسنده: نويسهر، نويسكار، نويسيار

نهاد: زات، دهروون

نهال: نه مام

نهایت: سهرتهرين، ئهوپهر، ئهوپهرين

نهضت: جوولانهوه، جميانهوه، جمياوه

نياز: ئهوهجه، پنهواز

نيرو: هييز، تين، وزه

نيرومند: بههيز، بهتين

نیشگون: قۆلينجی، ناقۆرچی

نيك فرجام: ئاخىر خەير، عاقىبەت خەير

واحد: يەكەنە

واردە: دىلى ئاما

وارونە: چەشەشە، سەراوار، سەرەو وار

واژگون: ھۆروئىلىيا، سەرەنوون

واژە: واچە، واتە، كەلىمى

واسطە: دەسەوەرە، درال، لىكنەر

واضح: ديار، پىويا

واقعى: ھەرەقەتى

واقف: زانا، ھاگاڭار، ھاگا

واکس: بوياخ

واهمه: دلّه پراوکی، ورکه

وب سایت: په لیانه

وجود: بیهی

وجه شبه: شیانه

وحشتزده: توقا

وحشی: کویی

وسیله: ئالّهت، ئامیر، والّه، دهستینه

وضع: ئاژه

وطن: وه لآت

وظیفه: ئەرك

وقف: نەزرە، نەزر

وکیل: پارێزەر، پارێزان، پارێزیار

ولگرد: خۆری

ویرانگر: ویرانکەر، ویرانکار، کاولکار

ویرانگری: ویرانکاری، کاولکاری

ویژە: تایبەتی

الهام: سرووش، دلۆچ

هجوم: هەلمەتە، هێرش

هجویات: ترههات، گۆترهیان، گۆترهیات

هدایت: رابه‌رڌه‌ی

هدیه: دیاری، خالات

هذیان: قراڌه‌ی

هق هق: نسکه، نسکه‌نسک، پرمه

هم چشمی: چاولیگه‌ری، چه‌م‌ئه‌و چه‌می

هم عصر: هاموه‌خت، هامزه‌مان، هامده‌ور

همایش: هه‌منیشته‌ی، گلیرین، پیوده
نیشته‌ی، هه‌مامه

همزیستی: پیوژیوای، هه‌مژیوای

همگانی: گردین

همه جانبه: گردلایه نه، گردلا

همه گیر: تیکراگیر، رهشبه گیر، گردپیک

هنجار: له بار

هواپیما: هه وابر، باله فر، هه واپیما

هواسنج: هه واپیم

هوچی: قهره چه ناخ

هوشیار: هایا، هوشیار، بهویر

هویت: کیبیه، کیبیه ی

هیأت: دهسه، دهسته، تاqm

هیبت: شکو، فه ر

يادبود: ويرين، ويركهوت، نيشان

يادداشت: يادنويس، ويرنويس

يافته ها: يوزياكي

يافته: يوزيا، ئه وه يوزيا

يك چهارم: چوار يهك

يك دوم: دوه كوت

يك سوم: سييهك، سيهك

يكايك: يوبه يو

يكپارچه: يه كدهس، يه كبه زم

يگانه: تاقانه، تاقاله

یهودی: جووله که

ییلاق: ئیلاخ، هامنه هه وار

Institut Kurde de Paris

سەرچەمى:

مستە فازادە، محەمەد، زوانى ھۆرامى و دنيای
مودیڤرن، انتشارات موسسه فرهنگى هنرى رگار،
تهران، چاپ اول ۱۳۸۹

رحيمى، فاتح، دستور زبان هورامى، چاپ
نخست، سنندج، ۱۳۸۶

ئانتوان دوست ئيگزوپرى، شازادە وەشلە،
ترجمه امينى، كورش، انتشارات احسان، چاپ
اول، تهران ۱۳۸۸

رحيمى، فاتح، بيان در شعر هورامى، انتشارات
كانى، سنندج، چاپ اول، ۱۳۹۰

ئۆرويل، جۆرج، قەلاو حەيوانا، ترجمه امينى،
كورش، له بلاو كراوه كانى مەلبەندى رۆشنبيريى
هەورامان، ژمارەى سپاردن ۱۷۵۲، سالى ۲۰۱۱